

Täysistunto

Torstai 24.4.2025 klo 16.00—20.58

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 30 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.32 **Sisäministeri Mari Rantanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitellyssä on esitys viranomaisten tekemien pankkitiedustelujen sähköistämisestä ja keskittämisestä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia, verotusmenettelystä annettua lakia ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on keskittää saldo- ja tilitapahtumatietoja sekä arvopaperitietoja koskevat kyselyt yhteen järjestelmään. Keskitettynä järjestelmänä toimisi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä, josta on nykyisin mahdollista saada tilin asiakkuutta koskevia tietoja. Järjestelmään muodostetaan uusi toiminnallisuus, jonka avulla viranomaiset voivat tehdä kyselyjä kohdennetusti niihin tileihin, joiden yksityiskohtaisia tapahtumatietoja ne tarvitsevat tehtäviensä hoitamiseksi.

Viranomaisten nykyiset toimivaltasäännökset mahdollistavat laajan pääsyn tilitapahtumatietoihin. Sen sijaan käytännöt tietojen kyselyyn ovat suurelta osin manuaalisia ja sitä kautta tehottomia. Nykytilanteessa viranomaiset tekevät viranomaistehtävässä tarvitsemiaan saldo- ja tilitapahtumatiedusteluja hyvin erilaisilla menettelytavoilla ja erilaisia käsittelytapoja noudattaen. Osa viranomaisista on rakentanut kahdenvälisiä rajapintoja tiedonluovuttajien kanssa, mutta osa pyytää tiedot esimerkiksi sähköpostin välityksellä.

Tietojen manuaalinen käsittely ei myöskään takaa hyvää tietosuojaa, eikä nykyisiä pankkitiedustelun käytäntöjä voi pitää yksilönsuojan, tietosuojan eikä rikoshyödyn jäljittämisen ja pois ottamisen kannalta hyvänä tai kestäväenä ratkaisuna. Nykyinen käytäntö, jossa tietopyynnöt eroavat muodoltaan ja menettelytavoiltaan sekä tietosuojan ja tietoturvan osalta toisistaan, aiheuttaa lisäksi epätietoisuutta ja päällekkäisiä kustannuksia sekä viranomaisissa että yksityisellä sektorilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

Esityksen mukaisten tietojen saaminen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä poistaisi tarpeen rakentaa ja ylläpitää useita erilaisia rajapintoja viranomaisten ja tiedonluovuttajien välillä. Viranomaisten toiminnan digitalisointi ja toiminnan resurssien tarkoituksenmukainen kohdentaminen puoltavatkin sitä, että tilitapahtumatiedot olisi mahdollista saada yhden keskitetyn järjestelmän kautta.

Esityksellä ei muodosteta uusia toimivaltuuksia, vaan käyttöoikeus järjestelmän kautta tehtäville kyselyille perustuu viranomaisten olemassa oleviin tiedonsaantioikeuksiin. Esitys muuttaa ainoastaan tiedon luovuttamistapaa, jolla viranomaiset saavat tarvitsemiaan tietoja. Keskittämällä kaikki viranomaisen saldo- ja tilitapahtuma- ja arvopaperitietoja koskevat kyselyt yhteen ja samaan järjestelmään yhdenmukaistetaan tilitapahtumatietoja koskeva käsittelysääntely ja varmistetaan tietoturvallisempi tapa käsitellä viranomaistehtävässä tarvittavia henkilötietoja. Muutoksen myötä tilitapahtumatiedot tuodaan viranomaisten saataville tarkan laillisuusvalvonnan mahdollistavan, tietosuojan kannalta koherentin teknisen työkalun avulla sen sijaan, että kukin viranomainen ratkaisee menettelytapoja ja tietosuojaa koskevat kysymykset omista lähtökohdistaan käsin.

Viranomaisten tarpeet saldo- ja tilitapahtumatietojen saamiseksi liittyvät esimerkiksi rikosten torjuntaan liittyviin tehtäviin, rahanpesun estämiseen ja selvittämiseen, siviilitiedustelutehtäviin, sotilastiedusteluun, ulosoton toimeenpanoon ja verotukseen liittyviin tehtäviin. Tilitapahtumatiedot tarjoavat ratkaisevan tärkeitä tietoja edellä mainittujen tehtävien hoitamiseen. Tilitapahtumat ovat erityisesti rikosepäilyä koskevan näytön ja todistelun kannalta oleellisia kohdennettaessa rikosvastuuta ja etsittäessä osallisia epäiltyyn rikokseen tai selvitetessä henkilön yleistä varallisuutta, tuloja ja menoja. Niiden nopea saaminen on ensiarvoisen tärkeää viranomaistehtävissä.

Hallituksen tavoitteena on vahvistaa rikostorjuntaa, estää rahanpesua ja tehostaa erityisesti rahanpesuun liittyvää rikoshyödyn takaisinsaamista sekä torjua harmaata taloutta. Esitys tukee edellä mainittuja tavoitteita erityisesti siten, että tietoa luovuttavan luotto- ja maksulaitoksen tulee toimittaa viranomaisten pyytämät tiedot viipymättä mutta viimeistään seuraavan pankkipäivän kuluessa.

Erityisesti rahanpesun estämistä ja rikostutkintaa vaikeuttaa nykytilanteessa se, että luotto- ja maksulaitokset toimittavat viranomaisille tilitapahtumatietoja eri muodoissa, jotka eivät välttämättä ole valmiita analysoitavaksi. Useimpien vakavia rikoksia koskevien tutkintojen rajat ylittävä luonne ja erilaiset muodot, joita tilitapahtumatietojen toimittamiseen käytetään, ja niistä johtuvat vaikeudet tietojen käsittelyssä vaikeuttavat myös toimivaltaisten viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja rajat ylittävien rikostutkintojen kehittämistä. Kun vastaukset tilitapahtumakyselyihin saadaan yhdenmukaisessa analysoitavassa muodossa, niitä pystytään hyödyntämään tehokkaammin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja niiden esirikosten torjunnassa sekä rikoshyödyn jäljittämisessä ja pois ottamisessa, jotka ovat olennainen osa rikosvastuun toteutumista. Tilitapahtumatietojen toimittaminen esityksen mukaisessa määritellyssä muodossa parantaa myös siten tätä kautta rikostutkinnan suorittamista.

Arvoisa puhemies! Lakien on tarkoitus tulla pääosin voimaan viimeistään tämän vuoden lopussa, mutta saldo- ja tilitapahtumatietojen kyselyoikeus järjestelmän kautta olisi mahdollista saada kesäkuussa 2026. Koska kyseessä on muutos, joka vaatii tietoa luovuttavilta luotto- ja maksulaitoksilta järjestelmämuutoksia, tilitapahtumatietojen ajallisen keskon toimittamisvelvollisuuteen tulisi siirtymäaika.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2025 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.